

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Tel. (030) 10163
Postgiro 58. Abonnementsprijs f 5,50 per jaar. Buitenland f 7,- per jaar, voor
België f 6,-. Losse nummers f 0,30. Verschijnt wekelijks.

CONGRES '65: „OP ZOEK NAAR ONS ZELF”

Dit weekend is het congres van het Humanistisch Verbond bijeen en dat is, lijkt me, ook voor u een belangrijk feit. U vraagt misschien: Waarom? Men kan toch ook een goed humanist zijn zonder Humanistisch Verbond?

Inderdaad, dat is een waarheid als een koe. Laten we eens nagaan wat dat is: een goed humanist zijn. Daarmee bedoelen we zeker niet iemand die volmaakt is. Dat lijkt me trouwens niet eens een aantrekkelijk mens. Maar laten we zeggen: iemand die zijn menselijke mogelijkheden ten volle ontplooit en daar voldoening in vindt; in zijn werk, in zijn hobby's, in zijn denken, in de dagelijkse dingen. Maar dat alles in samenhang met anderen, afgestemd op de mensen waarmee we te maken hebben, gericht op een gezamenlijk mens zijn. Want mens zijn is medemens zijn. Daarom is niet beslissend waar ik zin in heb, maar wat zin heeft. En zin heeft de zelfontplooiing in medemenselijkheid. De rest loopt ons als zand door de vingers. Maar deze vorm van menselijkheid maakt ons leven de moeite waard, zodat het zichzelf genoeg is en zijn zin in zichzelf draagt. Dit, of zoiets, betekent humanist zijn, geloof ik. En zo kan men dus een goed humanist zijn zonder dat het Humanistisch Verbond erbij te pas komt...

Of toch niet?

Wat we hier bespreken, draait wel rond in een klein kringetje van het eigen werk, het eigen gezin, de eigen hobby. U zegt dat dat al belangrijk genoeg is? Ja zeker, het is heel belangrijk. Maar is het genoeg? Het Humanistisch Verbond doet andere dingen. Laten we eens kijken: Het staat op de bres voor de buitenkerkelijken waar ze in de verdrukking komen.

Het is van niet geringe betekenis voor de meningsvorming: Onder zijn eigen leden, op de bijeenkomsten, en ver buiten die kring; in woord en geschrift, door radio en publicaties.

Maar het draagt ook bij tot de gedachtenontwikkeling van de hele samenleving: ik denk bijvoorbeeld aan publikaties over op-

voeding, seksuele kwesties, huwelijk en echtscheiding, sociale gerechtigheid en wereldpolitiek, om maar een paar dingen te noemen. En het verricht vele praktische werkzaamheden, meer vaak dan organisaties die schijnbaar veel praktischer zijn ingesteld. Ik noem als voorbeeld de vele duizenden die jaarlijks een beroep op ons doen om bijstand in hun zorgen en moeilijkheden. Daarvoor zijn honderden vrijwilligers en beroepskrachten dagelijks praktisch in de weer. Ik noem ook onze steun aan een ontwikkelingsproject in de Indiase staat Bihar, waarvoor zo juist een ton is bijeengebracht zonder veel uiterlijke drukte. Ik noem ook nog de organisatie van het vormingsonderwijs voor jeugdigen, en nog zoveel dingen meer, als bijvoorbeeld het versterken van de internationale contacten, en onze rol in de internationale organen als de Unesco, de Wereld Voedsel Organisatie en de Verenigde Naties. Kijk, dat zijn dingen, die naar ik meen, gedaan moeten worden, en die men, ook als goed humanist, niet alleen kan doen. Daarvoor is een organisatie nodig als het Humanistisch Verbond, dat zoals ik al zei, dit weekend beraadslaagt, heus niet alleen over theoretische kwesties, maar over vragen die het dagelijks leven raken, over gewone menselijke dingen en over kwesties als rassengelijkheid en wereldvrede. Ook nogal concreet met de conflicten in Selma en Vietnam op de achtergrond. Maar nu hoor ik wel zeggen: Dat praktische werk van de hu-

personalia

Dr. J. P. van Praag. Geboren 11 mei 1911 te Amsterdam. HBS; Staatsexamen; studie Nederlands, geschiedenis (en pedagogie) aan de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam. Leraar, later conrector, aan het gemeentelijk lyceum te Dordrecht. Thans lid van Gedeputeerde Staten in de provincie Zuid Holland.

Voorzitter van het Humanistisch Verbond en de International Humanist and Ethical Union.

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 11 april 1965

HUMANISME
EN SEXUALITEIT onder
redactie van dr. J. P. van Praag

f 0.95

HUMANISTISCH
VORMINGSONDERWIJS

f 0.50

DIT WORDT GEDAAN

f 0.50

Te bestellen door storting of overschrijving op girorekening no. 30.49.60 t.n.v. het Humanistisch Verbond te Utrecht, met omschrijving van de gewenste brochure.

manistische beweging vind ik prachtig; dat wil ik ook wel steunen, al word ik geen lid, maar waarom moet dat nu omkleed worden met al die loodzware ernst? Wat moet ik daar nu op zeggen? Wie zoiets beweert, kent onze eenvoudige en prettig leesbare publicaties zeker niet. Misschien zou men ze wat geestiger wensen. Ik ook wel, maar dat is een kunst op zichzelf, die maar weinigen verstaan.

Maar wat anders: Heeft u wel beseft, dat die opmerking van mijn zegsman zoëven buitengewoon onlogisch is? Ik vind dat praktische werk prachtig en dat wil ik wel steunen... Alsof er sprake zou zijn van werk om te steunen als er geen organisatie was die het op touw zette. Als iedereen zich er even gemakkelijk afmaakte, viel er helemaal niets te steunen. En de vraag moet wel opkomen of het niet wat al te gemakkelijk is de verantwoordelijkheid voor dit werk ook moreel over te laten aan een handjevol mensen, die er veel te grote offers voor moeten brengen. En nu ook nog iets over die loodzware ernst. Wie denkt dat ons werk mogelijk zou zijn zonder wat meer bezinning op de achtergrond en ondergrond er van, vergist zich. Dat is al nodig voor de discussie met andersdenkenden en niet minder voor het werk zelf. We moeten ons eenvoudig wel rekenschap geven van wat we doen, anders zou het spelen met mensen zijn. Wie meent dat het ook zonder rekenschap zou kunnen, beseft helemaal niet wat we doen. Dat is in een cultuur van neen-zeggens een ja te voorschijn peuteren.

Dat is geen luxe, maar een levensnoodzaak. Want een cultuur die geen ja meer heeft kan op den duur zijn problemen niet meer oplossen, kan zijn politiek geen echte inhoud meer geven, kan zijn samenleving niet meer doen functioneren, kortom is ten ondergang gedoemd. En dat dit allemaal op het spel staat, is geen uitvinding van humanisten. Zij vinden steun voor hun opvatting in het wetenschappelijk denken van vandaag. Wat

heeft dat ons te zeggen? Dat velen, tallozen kan men gerust zeggen, eenzaam zijn tot krankzinnig wordens toe. En dat uit deze dreigende ziekte geen blijvende bevrijding mogelijk is, zonder een levensdoel, waarop wij onze krachten kunnen richten en waaraan wij onze gaven kunnen wijden. Dat zeggen de humanisten niet, dat zeggen de psychologen en de sociologen. En we hebben allemaal ervaren dat mensen die verenzaamd en doelloos door het leven moeten gaan, geen weerstand kunnen bieden aan de barbarij, die ons bedreigt.

In onze welvaartssamenleving loopt het allemaal zo'n vaart nog niet. Velen leiden hun leventje betrekkelijk gerust. Maar wat speelt zich af onder de oppervlakte. Onze oude levenspatronen passen niet meer op de wereld van vandaag. We voelen ons vrijwel allemaal onzeker; in de opvoeding, in het seksuele leven, in de maatschappij. En onzekerheid schept verwarring. En verwarring is een voedingsbodem voor angst en haat, die onafscheidelijk samengaan. Daarom stelt het humanisme het mens-zijn opnieuw aan de orde.

Omdat de on-menselijkheid in de wereld niet alleen een kwestie is van techniek en economie en politiek en bewapening, maar ook van het ontbreken van een richtlijn voor menswaardig samenleven. Zo'n richtlijn kunnen humanisten ook niet zomaar te voorschijn toveren, maar zij hebben de overtuiging, dat het besef van op ons zelf en op elkaar aangewezen te zijn, daarvoor een beginpunt is. Dat stelt ons in staat moderne antwoorden te geven op moderne vragen. Het komt er maar op aan of we de levensmoed en de levensvreugde, het zelfbewust-zijn en de medemenselijkheid, die daarvoor nodig zijn, kunnen wekken.

Niet door de mensen voor te houden wat ze al weten, namelijk wat ze aan hun mens-zijn verplicht zijn, maar door het werk dat we doen, waaraan ze allemaal kunnen meewerken als ze willen. De strijd om de gelijkgerechtigheid hebben we nagenoeg gewonnen, maar een veel grotere strijd ligt nog voor ons: de strijd om de morele steun, de medewerking en de solidariteit van de buitenkerkelijken.

Wij menen dat ons humanisme voor iedere niet godsdienstige humanist ruim genoeg is. Het doet een beroep op menselijke vermogens. Het meent dat de mens een waarderingsvermogen heeft, waarmee hij niet willekeurig kan omspringen. Het eist de bereidheid tot redelijke verantwoording. Het eerbiedigt de mens in zijn menselijke waarde. Het beseft dat hij is opgenomen in de natuur, in de maatschappij, in de wereld. En het streeft naar vrijheid en gerechtigheid. Ziedaar onze hele beginsel-verklaring. Dat

de humanist tussen de wereldmachten

De prijs bedraagt f 0,95. U kunt deze brochure bestellen door storting of overschrijving op girorekening no. 304960 t.n.v. het Humanistisch Verbond te Utrecht.

is niet moeilijk en het sluit niemand uit, die eigenlijk humanist is. Nu kan men wel zeggen dat het Humanistisch Verbond te dit of te dat is, te veel kerk of te rationalistisch, te politiek of te onmaatschappelijk, te theoretisch of te praktisch. Dat wordt inderdaad allemaal wel eens gezegd, ook door leden van het Verbond. Maar al die opmerkingen spreken elkaar tegen. En dat betekent alleen maar, dat het niet een organisatie is die ieders wensen voor 100 % bevredigt, omdat het een orgaan is voor vogels van heel uiteenlopende pluimage. Maar het stelt ze in staat samen te werken voor de dingen waar het op aan komt, namelijk de taak van het humanisme in de moderne wereld. Dat is ook op het huidige congres het hoofdthema, dat ingeleid zal worden door professor Mazure en dr. Bongers. Maar het is ook het thema waarmee alle humanisten te maken hebben, ook al zijn ze geen professor of doctor. Want waar gaat het om? Laat ik daar tenslotte nog dit van zeggen. En dan kom ik niet aandragen met een officiële humanist, maar met de bekende journalist Walter Lippmann.

Walter Lippmann schreef vorig jaar over de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten. Hij vroeg zich af hoe het mogelijk was, dat nog zoveel Amerikanen sympathie koesterden voor Goldwater met zijn politiek die wel moest leiden tot rassenoorlog en wereldchaos. Hij noemde zijn artikel in de Chicago Sun Times „De ziekte der wanhoop”. Daaruit blijkt al dat hij het verschijnsel Goldwater een uiting van wanhoop vond. En hij schrijft: „De sluimerende wanhoop komt van hen die ontworteld zijn geraakt en eenzaam staan zonder leiding.

Het komt doordat ze zich verloren voelen in een wereld, waar de zin van het leven en van de sociale orde niet meer van bovenaf gegeven is of overgeërfd van voorouders, maar opnieuw uitgevonden en ontdekt moet worden, al experimenterend, ieder zeer persoonlijk voor zichzelf”.

En hij vraagt: „hoe de moderne mens, nu de voorvaderlijke orde niet meer van kracht is en de oude godsdienstige zekerheden aangetaast zijn door de wetenschap, waarden kan vinden, die zijn ervaring bekrachtigen en zijn vermogens en felle belangstelling aan zich binden”.

„De moderne mens”, gaat Lippmann voort, „moet werken langs volkomen nieuwe wegen voor een onzekere toekomst. Hij moet nieuwe vormen scheppen waarin de blijvende waarheden en waarden verder gedragen moeten worden in een wereld die bezig is radicaal te veranderen”. Op zoek naar nieuwe vormen voor blijvende waarden, dat is wat het humanisme probeert.

Op zoek te zijn naar zo'n humanisme, betekent op zoek te zijn naar ons zelf.

J. P. VAN PRAAG

lijst van boeken en brochures

verkrijgbaar bij

**humanistisch
verbond**

oudegracht 152

utrecht

telefoon 030-10163

postgiro 30.49.00

Op aanvraag gratis verkrijgbaar

Oudegracht 152 — Utrecht

lente

Nu de lente zich plotseling verzoelde en met sprongen het nieuwe leven groeit, nu ook in oude harte' onder verkoelde en grijze sintels vonk van moed weer groeit,

nu kinderen met kleine spaden en harken naar de tuintjes zich reppen, hun gezicht één glans, en zelfs de werklozen in de parken heffen hun uitgeblust gelaat naar 't licht,

nu smelt ook d' ijskorst van vertwijffling, ^{waarin} dit hart verstijfd lag door de wintertijd. het buigt weer over naar de dinge' en zoekt weer de kern onder verbrokenheid.

't poogt weer iets te verstaan van d'eeuwige ^{wetten} in hen te aad'men, niet langer verweesd, het durft zijn voet weer op de steilte zetten en voelt zich naast de afgrond niet bevreesd.

Henriëtte Roland Holst (1869-1952)

Humanistische Correspondentiekkring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 30 ct aan postzegels insluiten.

(adv.)

KOLDER

Terwijl ik rustig wat door mijn binnenkamer drentelde kwam ineens weer mr. J. M. L. Th. Cals aanrijden met zijn lage snelle sportwagen. Gewoonlijk reed hij met snelle vaart door van de achterkamer naar de voorkamer, maar nu remde hij bij de suitedeuren af. „Ik begrijp er niets van”, zei hij bezorgd, „maar geregeld als ik hier binnenkom wijkt de wagen naar links af”. En uit enkele hoofd- en handbewegingen maakte ik op, dat hij eigenlijk rechts scheen te bedoelen.

Achteraf zou het kunnen schijnen, dat de opmerking van mr. Cals een verborgen politieke betekenis had. Mijn verwaandheid gaat echter niet zó ver, dat ik geloof, dat mr. Cals ten gevolge van geheimzinnige stralingen die van mij uitgaan, van zijn koers zou afwijken, hetzij naar links, hetzij naar rechts. Er was trouwens geen sprake van politiek, mr. Cals ging gewoon aan het werk, net als elke ochtend.

Ik begreep overigens niet, waarom zo'n man in zo'n proletarische knalauto ging zitten met harde rode en witte blokken beschilderd. Maar dat zag je wel meer, dat overigens intelligente lieden, die in hun werk zeer weloverwogen beslissingen moeten nemen, ware snelheidsmaniakken zijn.

„Rij hem nog eens een eindje achteruit en kijk dan of hij nog afwijkt”, raadde ik hem aan.

„Dat gaat niet”, zei hij, „dit ding kan alleen vooruit”. (Nu moet ik u toch werkelijk vragen niet overal iets achter te zoeken).

„Laten we hem dan even omdraaien”, stelde ik voor. Dat kon net. Wij zetten samen de tafel opzij en toen kon hij precies de keuken indraaien. Hij verdween door de buitendeur naar het achtertuintje, want wij woonden toen gelukkig juist in een benedenhuis, anders zou hij van de veranda gevallen zijn.

In het tuintje maakte hij een bocht om het bloemperkje en reed opnieuw de achterkamer in. Voor de suitedeuren schoof hij weer naar rechts.

„Zie je wel? Nog steeds die afwijking naar links”, zei mr. Cals.

Het kon mij eigenlijk niet zoveel schelen. Dan moest hij maar niet in dat opzichtige ding gaan zitten. Om het gesprek op wat anders te brengen vroeg ik: „Waar woon je tegenwoordig eigenlijk?”

„Hier vlak achter, in de Breesaap”, zei hij.

„Gut, in de Breesaap, waar de wijngaardslakken u over de schoenen lopen”, citeerde ik Nicolaas Beets. Vaag ging mij door het hoofd, dat hij dan toch in één klap de hele

Nederlandse Koninklijke Hoogovens en Staalfabrieken van de kaart had geveegd.

„Ja, het is evengoed elke dag dertien kilometer heen en dertien kilometer terug”, zei hij. Leuk, om iemand met een Limburgs accent Noordhollands te horen spreken.

„Maar waarom laat je dan niet een bungalowtje bouwen?” vroeg ik. „Ik heb een nichtje, dat woont in een prachthuis van een ton. Maar voor tachtig, vijfentachtig duizend heb je ook al een aardige woning. En die kan je altijd wel weer kwijt als je wilt”.

„Maar ik wil hem helemaal niet kwijt”, sprak hij ongeduldig, alsof ik hem zijn huis meteen wilde afnemen. „Bovendien moet ik ergens wonen waar ik vissen kan”.

„Nou, dan laat je iets bij het Zuidlaardermeer zetten”, stelde ik voor.

Maar daar had hij blijkbaar geen oren naar. Hij begon iets aan zijn motor te frunniken, zodat de hele kamer vol kwam te staan met een blauwe, stinkende damp. En met veel geraas schoot hij de voorkamer in.

„Nou moet ik toch eens kijken hoe hij nu verder gaat, want in de voorkamer hebben wij geen buitendeuren”, dacht ik. Het bleek heel eenvoudig. Hij reed dwars door de muur de straat op en de muur had er in het minst niet van te lijden.

„Wil je al koffie?” vroeg mijn vrouw.

„Graag”, antwoordde ik, „en doe dan meteen even die kippen uit de kamer. Zeg, wist jij, dat Cals tegenwoordig in de Breesaap woont?”

„Nee, ik dacht dat hij nog steeds bij de Velser pont woonde”.

„Nee, de Breesaap. En nou rijdt hij elke dag naar zijn werk met een auto die niet achteruit kan. En het ding stuurt ook niet goed”.

„Dan mag hij wel oppassen met al dat verkeer”, zei mijn vrouw bezorgd. „Waarom gaat die man niet met de boot?”

„Dat wil hij niet, hij wil vissen. En een huis laten bouwen wil hij ook niet. Je snapt het niet, een man met zo'n inkomen. Doe die kippen nou even naar buiten”.

„Wat lig je toch te kreunen? Zou je niet eens opstaan, het is al half negen, slaapkop”.

„Wat is het voor weer?”

„Bewolkte lucht, koude wind. We gaan niet naar Leiden. Heb jij het nog druk vandaag?”

„Een paar stukjes maken. Gek hè, dat Cals nou in de Breesaap is gaan wonen”.

„De Breesaap bestaat niet meer. Je slaapt nog. Kom er uit”.

Ze had gelijk. Maar wat moest Cals dan met die raceauto bij ons in de achterkamer doen?

H.H.

lezingen voor de radio

di. 13 apr. VARA: televisie-uitzending (aanvangstijd: zie programmabladen).

zo. 18 apr. VARA 9.45 uur: Matthew I. Spetter: „Is vrijheid een illusie?”

(bij Lincoln's 100e sterfdag)

zo. 25 apr. VARA 9.45 uur: D. H. Prins: „Er is veel gebeurd”.

zo. 2 mei VARA 9.45 uur: W. Drees: „Bevrijding”.